

Recensie. *De sleutel tot je kind: een waagstuk*
door Jan van der Born

Een recensie schrijven over het nieuwste boek van Charlotte Visch met als titel "De sleutel tot je kind" kan ik rustig typeren als een waagstuk. De ondertitel luidt: Respectvolle tips voor gevorderde ouders, gedreven therapeuten en fantastische kinderen.

Zelf zegt ze daarover: *"De sleutel tot je kind is bestemd voor ouders die op een andere respectvolle en liefdevolle wijze hun kinderen willen opvoeden. Ouders die bereid zijn om aan zelfonderzoek te doen. Zij kunnen dit boek gebruiken als inspiratiebron om anders naar hun kind te kijken en te luisteren"*.

Als jongetje van 10-11 jaar kwam ik in vakanties regelmatig bij mijn oma in Leiden. Ik werd in Amsterdam op de trein gezet en dan in Leiden afgehaald door mijn oma. De conducteur werd gevraagd om mij in de gaten te houden. Bij oma was alle aandacht voor mij. Ze had de boekjes van Flipje Tiel voor mij bij elkaar gespaard en het Margriet winterboek. We gingen naar de speeltuin en ik mocht wat uitzoeken in de speelgoedwinkel. Voor mij was zij een oase van rust, waar ik kon zijn, die ik was en niet hoefde te presteren. Diezelfde oma verbande mijn moeder en mijn vader naar Amsterdam, 19 en 22 jaar oud, waar ze verplicht in het zwart moesten trouwen, omdat mijn moeder van mij in verwachting was. Een schande voor de familie. Tot aan haar dood is het leven van mijn moeder daardoor getekend.

Ik vertel dit verhaal, dat beslist ook voor deze tijd niet gedateerd is, om iets te laten zien van de complexiteit van de situaties waarin relaties tussen ouders en kinderen zich afspelen. In 1967 schreef Toine Vossen al een boek met als titel "Zichzelf worden in menselijke relaties". En dat lijkt mij tevens het thema waar het boek van Charlotte Visch over gaat. Inmiddels weten we dat opvoedingssituaties bepaald worden door een enorme diversiteit aan elkaar beïnvloedende, maar vaak ook conflicterende, factoren. Daarin ontwikkelt zich de relatie tussen kind en ouders en moeten beiden hun weg zien te vinden. Bovendien moet de invloed van de opvoeding niet overschat worden. Zo is de invloed van leeftijdgenoten op de vorming van de persoonlijkheid eveneens een factor van belang. Met het benadrukken van de complexiteit van de opvoedingssituatie wil ik het verhaal van Charlotte Visch toch wat relativeren.

Uitgangspunt is voor haar het verhaal van het kind, zoals zich dat in zijn of haar gedrag uit. Gedrag is communicatie. Voorop moet in navolging van Korczak een respectvolle, liefdevolle en verdraagzame relatie met het kind staan. Het kind is een mens met het recht zijn eigen weg te gaan en zijn eigen fouten te maken. In plaats om direct vanuit eigen vooroordelen en onbewuste kwetsbaarheden op het kind te reageren zouden ouders even een stap terug moeten doen en zich moeten afvragen wat hun kind met zijn gedrag duidelijk wil maken. Ouders en kind moeten met elkaar in gesprek, naar elkaar leren luisteren en van elkaar willen leren. Zo creëren ouders de mogelijkheid van zelfverwerkelijking van zowel het kind als van zich zelf. Charlotte Visch geeft zelf al aan dat het jezelf leren kennen een levenslang proces is. Bovendien worden er tegenwoordig de nodige vraagtekens geplaatst bij het idee, dat de mens zoiets als een kern, een zelf, heeft of dat ook het zelf zich in de loop van een leven vormt en weer verandert. Gedurende zijn leven ontdekt de mens in steeds weer nieuwe en veranderende situaties andere ongedachte kanten van zichzelf.

Door kinderen serieus te nemen en met hen mee te lopen, zodat ze leren dat proces van 'zelf vorm geven aan je leven' te hanteren, kunnen ouders hun kinderen tot steun zijn. Het boek bevat een scala aan voorbeelden hoe je dat als therapeut of als ouder in praktijk kunt brengen. Het boek balanceert echter steeds weer op de grens van inspireren en voorschrijven. Hoewel Charlotte Visch zelf zegt dat dat niet de bedoeling is hebben

De sleutel tot je kind: een waagstuk.

sommige aanwijzingen toch het karakter van een recept. Door te spreken over gevorderde ouders lijkt het er op of ze zelf een duidelijk beeld uitdraagt van wat een goede ouder is. Nogmaals ze relateert dat wel weer, maar toch. Ook impliceert de titel dat er een sleutel tot je kind en tot zijn geluk zou bestaan.

Dat heb ik door de complexiteit van de opvoedingssituatie en van het begrip zelfverwerkelijking te benadrukken willen relativeren. Daarom noem ik zowel deze recensie als het boek een waagstuk. Het is zeker de moeite waard dit boek te lezen als ouder en je er door te laten inspireren. Maar laat je niet door de succesverhalen ontmoedigen. Elke situatie is anders en uniek. Elke ouder-kind relatie is uniek. Charlotte Visch laat zien hoe ouders en kinderen steeds weer over de kracht beschikken om in ingewikkelde en moeilijke situaties samen met hun kinderen de weg te vinden. Dat is waardevol. Wat dan precies goed is? Daar zijn we nog lang niet over uitgepraat.

Alkmaar, 15 augustus 2012

Jan van der Born